

Kantoor van afgifte: 2800 Mechelen 1

P 309638

PB-PP
BELGIË(N) - BELGIQUE

Nieuwsbrief Mossen en Lichenen - Planten - Paddenstoelen

22^e jaargang nr.4 december 2022

Verschijnt driemaandelijks

Afzendadres:
Coxiestraat 11
2800 Mechelen
studie@natuurpunt.be
www.natuurpunt.be

V.u. Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

natuurpunt

Deze nieuwsbrief wordt gratis toegestuurd aan alle geïnteresseerden.
Wens je de nieuwsbrief op regelmatige basis te ontvangen, meld je dan aan op

<https://www.natuurpunt.be/pagina/plantaardig-nieuws>

Veel leesplezier!

**De volgende nieuwsbrief zal eind maart verschijnen.
Artikels en kalenders kun je tot 1 maart insturen naar
Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be**

**Wil je ons financieel steunen dan kan dat. Giften vanaf 40€ zijn
fiscaal aftrekbaar.**

**Storten kan op rekening nr.: BE12 230-0524745-92 met vermelding
van de volgende projectnummers:**

- *Natuurstudie algemeen110-01*

- Plantenwerkgroep2351
- Paddenstoelenwerkgroep2301
- Mossenwerkgroep2201

INHOUD

Zet de natuur en je werkgroep in de kijker met een natuurbericht	4
Vrijwilligers werven, doe mee met de nationale campagne	4
Natuurpunt Studie zoekt bestuurders	4
Ontvang een mooi bedrag voor het uitwerken van een experimenteel educatieproject	5
Studiedagen in het vooruitzicht	5

Nieuwsbrief Mossen & Lichenen

Herziene 3 ^e druk veldgids korstmossen	9
Werkgroep Bryologie en Lichenologie	10
Planten-, mossen-, lichenen- en zwammenwerkgroep Schijnbeemden	11

Nieuwsbrief Planten

Plantensoorten beschermen met urgentieplan De Merode	16
Nationale werkgroep botanie	18
FON, Floristisch onderzoek voor Natuurbehoud	21
Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus	22
Plantenwerkgroep Genk	24
Plantenwerkgroep Ogentroost	25
Plantenwerkgroep Wielewaal	26
Plantenwerkgroep Zuid-West-Vlaanderen	27
Plantenwerkgroep Arnica menza	27

Nieuwsbrief Zwammen

Zuidelijke lantaarnzwam nu ook in België	30
Paddenstoelen tot op het strand?	31
Nieuwe paddenstoel voor Vlaanderen in Bellebargiebos	33
Verrassend bezoek van Natuurstudiewerkgroep Arnica menza aan het Neromhof in Meise	35
Mycologia Zuidwest Vlaanderen	38

Zet de natuur en je werkgroep in de kijker met een Natuurbericht

Met je werkgroep een bijzondere waarneming of vaststelling in de natuur gedaan? Een nieuw inzicht of een nieuwe techniek gebruikt? Tevreden over je onderzoek? Dat is voer voor een Natuurbericht!

Natuurberichten zijn actuele en laagdrempelige berichten waarmee we nieuws over de natuur breed verspreiden. Zo houden we de natuur voortdurend onder de aandacht, bij pers en publiek.

Natuurberichten kennen met meer 12.500 abonnees een **groot publieksbereik** en **halen geregeld het nationale nieuws**. Dat maakt het een ideaal instrument om je werkgroep ook bij een breed publiek bekend te maken. Mooie bonus: je verdient er punten mee voor je 'Zin in Natuurstudie?!'-toelage.

Zelf een natuurbericht schrijven is haalbaarder dan je misschien denkt. Je staat er bovendien niet alleen voor: ons redactieteam helpt je om je tekst klaar te stomen voor publicatie. Welke onderwerpen komen in aanmerking en hoe ga je te werk? Lees het in deze handleiding:

Vrijwilligers werven: Doe mee met de nationale campagne

We zijn allemaal op zoek naar extra mensen. Daarom gaan we in het voorjaar van 2023 samen extra inzetten op het werven van nieuwe vrijwilligers. Tijdens de **Week van de Vrijwilliger (25/02 - 5/03/2023)** roept Natuurpunt zowel lokaal als nationaal iedereen op om zich aan te melden als nieuwe vrijwilliger. Enkele weken later geven we de nieuwe mensen een warm welkom op lokale kennismakingsactiviteiten en moedigen we hen aan om zich effectief in te zetten voor natuur(studie) in hun buurt.

Op zoek naar nieuw bloed? Organiseer dan een kennismakingsactiviteit met je werkgroep in 2023 en laat het weten op wergroepen@natuurpunt.be.

Natuurpunt Studie zoekt bestuurders

Natuurpunt Studie zoekt zowel gemotiveerde bestuurders met bestuurlijke ervaring als bestuurders met een frisse blik en goesting om te groeien. Anno 2022 streven we er expliciet naar een betere vertegenwoordiging van gender en culturele diversiteit te bereiken.

Interesse? Lees alle info hieronder:

<https://www.natuurpunt.be/pagina/word-bestuurder-bij-natuurpunt-studie?>

Ontvang een mooi bedrag voor het uitwerken van een experimenteel educatieproject

Je hebt met je werkgroep een idee, plan of project waarbij **mensen in al hun diversiteit** zich thuis voelen, gezien en gehoord worden? Dien je voorstel in voor 1 november 2022 en krijg tot € 2.500 dankzij het **Innovatiefonds van Natuuracademie**.

Interesse? Lees de criteria:

<https://www.natuurpunt.be/pagina/innovatiefonds?>

Studiedagen in het vooruitzicht

Zaterdag 21 januari Likona-contactdag

We stelden het volgende boeiende programma samen:

- 08.45 uur Ontvangst met koffie
- 09.15 uur Verwelcoming door Jan Mampaey, diensthoofd Provinciaal Natuurcentrum
- 09.30 uur Plenaire zitting met korte mededelingen
- 10.30 uur Samenkomsten per werkgroep
 - Werkgroep Vogels
 - Aanvullingen op de avifauna van Limburg - Jan Stevens
 - Masttellingen - Johannes Jansen
 - Werkgroep Geologie
 - Maasgrind en -rotsblokken, getuigen van een wild verleden - Bert Neyens
 - Borgloon aan zee, het hart van Haspengouw geologisch ontrafeld - Roland Dreesen
 - Werkgroep Planten
 - Orchideeën in de Voerstreek tussen 1994 en 2019 - Jacques Kleynen & Jean Claessens
 - Operatie peperboompje - Nils van Rooijen
 - Werkgroep Vissen
 - Coronaprik in Limburg - Jos Eykens
 - Herinventarisaties in 2020 en 2021
 - Werkgroep Paddenstoelen (Mycolim)
 - Mycorrhiza: samenleven tussen bomen en paddenstoelen in de verdrukking - Ronny Boeykens
 - Werkgroep Bomen
 - Mycorrhiza: samenleven tussen bomen en paddenstoelen in de verdrukking - Ronny Boeykens
 - Bomen in Limburg - Christophe Vanderlinden
 - Werkgroep Ongewervelden
 - Biodiversiteit van daktuinen - Thomas Van Dijck
 - Opmerkelijke resultaten uit de databankanalyse
 - Werkgroep Zoogdieren
 - In voorbereiding
- 12.00 uur Netwerkmiddag en lunch
- 13.45 uur Voordrachten rond recente natuurstudie in Limburg
 - Limburgse soorten opnieuw berekend - Dirk Maes, INBO

- Positieve invloed van natuur op de gezondheid - Esmee Bijmens, UHasselt en OU Heerlen
- Holle wegen: wegravijnen van het Antropoceen - Jean Poesen, KULeuven
- Naar een landschap met kiekendieven in Vlaanderen - Lily Gora, ANB
- Hoe reageren Limburgse amfibieën en reptielen op klimaatverandering? - Peter Engelen, Natuurpunt vzw
- Natuurbeelden uit 2022 – Frank Ressler, De Kijkhut
- 16.30 uur Slotwoord door Bert Lambrechts, voorzitter van LIKONA en gedeputeerde van Milieu en Natuur
- 16.45 uur Netwerkmiddag en receptie
- 18.00 uur Einde

Locatie: Universiteit Hasselt, Campus Diepenbeek, Agoralaan, gebouw D, 3950 Diepenbeek.

Schrijf je in vóór 13 januari 2023!

Zaterdag 11 februari ANKONA ontmoetingsdag 2023

Op zaterdag 11 februari 2023 organiseren we opnieuw de ANKONA-ontmoetingsdag. Het wordt terug een fysieke editie volgens het vertrouwde recept: verschillende sprekers in de voormiddag, een infomarkt met standen, broodjeslunch en een netwerkreceptie nadien.

Noteer alvast de datum! Meer informatie volgt op deze site.

<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/samenwerkingsverbanden/ankona.html>

Zondag 12 februari Flowernamiddag in de plantentuin van Meise

Het programma wordt begin 2023 online gezet.

<https://plantenwerkgroep.wordpress.com/>

Zaterdag 25 februari Brakona – contactdag

Save the date! De 24e editie van de Brakona contactdag, dé dag voor vrijwilligers, liefhebbers en enthousiastelingen om meer te weten te komen over natuurstudie in de provincie Vlaams-Brabant.

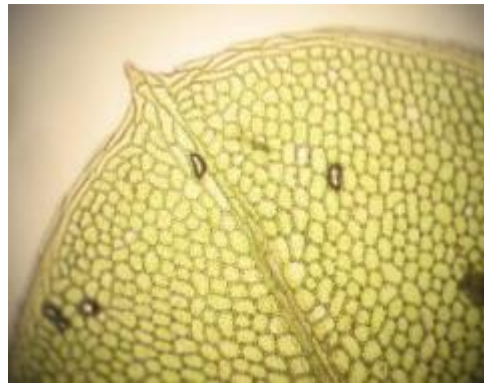
De organisatie zal de contactdag organiseren volgens de dan geldende coronamaatregelen. Meer info volgt binnenkort hier of op www.brakona.be!

Zaterdag 18 maart 31^e Vlaamse mycologendag

De organisatie gebeurt dit jaar door het ZWAM-bestuur in samenwerking met het Provinciebestuur van Vlaams-Brabant. Het programma wordt begin 2023 online gezet.

www.kvmv.be

MOSSEN & LICHENEN

Werking Mossen en Lichenen

Artikels & info

Roosmarijn Steeman (015/29.72.22) – Natuurpunt Studie
Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Educatie

Hans Vermeulen (014/47.29.50) – Natuurpunt Educatie
Graatakker 11, 2300 Turnhout

Werkgroepen Natuurpunt

Planten-, mossen-, lichenen- en zwammenwerkgroep Schijnbeemden.

Wekelijkse excursies met inventarisaties van natuurgebieden in de regio. Meer info bij colybia@telenet.be of naar info@schijnvallei.be. Je kan ook bellen voor informatie naar het secretariaat van Natuurpunt Schijnvallei op nummer 03 354 55 06.

Mossen – en lichenenwerkgroep de Haarmutsjes

We zijn geen "specialisten" maar een groep enthousiastelingen die met vallen en opstaan en onder het motto (zoals een lid van de werkgroep het mooi formuleerde) "al doende leert men" zich in de materie willen verdiepen. De werkgroep is actief in het Scheldeland en Waasland. Meer info: Lou Roelandt lou.roelandt@skynet.be

Limburgse werkgroep voor lichenologie

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/limburgse-werkgroep-voor-lichenologie>

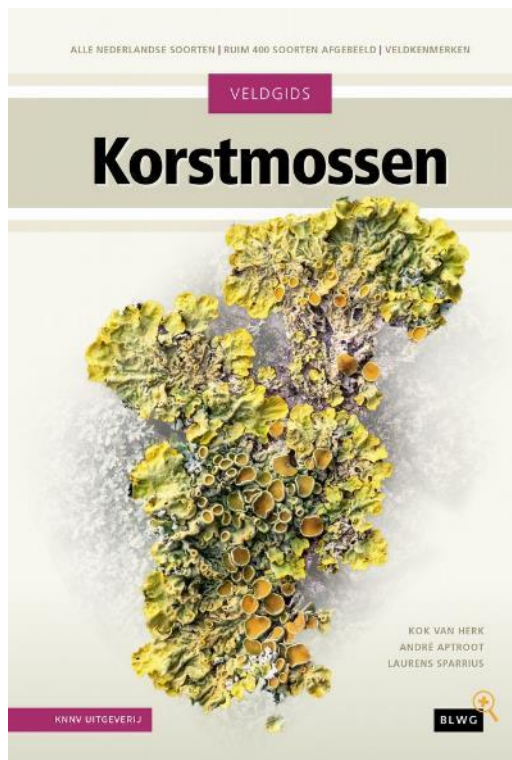
Wil je geregeld up to date blijven omtrent onze werkgroep? Stuur dan een e-mail naar werkgroep.lichenologie@gmail.com zodat je onze nieuwsbrief kunt ontvangen!

Werkgroep Bryologie en Lichenologie (WBL)

De werkgroep heeft tot doel om de studie van de Bryologie en Lichenologie in Vlaanderen te bevorderen. Als voornaamste activiteit worden excursies in België en in het buitenland gehouden waarop de flora van de bryofyten (bladmossen, levermossen en hauwmossen) en van de lichenen (korstmossen) wordt geïnventariseerd en bestudeerd. Er worden ook determinatiedagen ingericht.

Meer info en nieuwtjes lees je op <https://www.mossenkorstmossen.be/>

Herziene 3^e druk Veldgids korstmossen

De Veldgids korstmossen is al jarenlang een begrip voor iedereen die graag korstmossen op naam wil brengen. Deze geheel herziene editie beschrijft alle 650 in Nederland voorkomende soorten; waarvan er ruim 400 worden behandeld en afgebeeld.

Voor het eerst worden de soorten gerangschikt op verwantschap; recent onderzoek op dit gebied heeft geleid tot nieuwe inzichten en nieuwe wetenschappelijke namen, zodat het voor de Korstmosliefhebbers wel enigszins aanpassen is aan deze nieuwe namen.

Het boek is gericht op herkenning in het veld. De beschrijvingen behandelen behalve de kenmerken ook de ecologie, en voor de hand liggende verwisselings-mogelijkheden.

Samen met de gedetailleerde kleurenfoto's en kaartjes met de verspreiding in Nederland is het ook voor beginners mogelijk de soorten snel en betrouwbaar op naam te brengen, al zal het in het begin toch wel enige oefening en ervaring vergen.

Gelijkende soorten staan niet altijd bij elkaar en daardoor dient er wat gebladerd te worden in het boek. Belangrijk voor beginners zijn de eerste inleidende pagina's.

In deze herziene 3e druk zijn meer dan duizend wijzigingen doorgevoerd en is nieuwe kennis over verspreiding en ecologie toegevoegd. Deze editie bevat honderden nieuwe verspreidingskaarten. Ook zijn beschrijvingen en foto's toegevoegd van soorten die de laatste jaren sterk zijn toegenomen.

Auteur Kok van Herk, André Aptroot en Laurens Sparrius

<https://knnvuitgeverij.nl/artikel/veldgids-korstmossen-1.html>

Uitgever KNNV Uitgeverij Uitvoering 14,5 x 21,5 cm, 372 p, hardcover
ISBN 9789050118804 Prijs € 45,95

Werkgroep Bryologie en Lichenologie

<https://www.mossenkorstmossen.be/>

De excursiekalender van de werkgroep verschijnt binnenkort op de site

Gelezen in Muscillanea

Wouter Van Landuyt brengt verslag uit over de mossenexcursies in het Gentbos (Merelbeke) en het Aelmoeseneibos (Merelbeke-Oosterzele). Hiebij wordt de inventarisatielijst van 2021 vergeleken met de inventarisatie in 2002.

Cololejeunea minutissima werd op beide bezochte locaties gevonden en wordt volgens de criteria van de laatste update van de Vlaamse checklist (De Beer & Van Landuyt 2019) nog steeds vrij zeldzaam genoemd maar het is tezelfdertijd het sterkst toegenomen levermos in Vlaanderen (Van Landuyt & Van Calster in publ.).

Filip Fleurbaey brengt een artikel over de lichen- en mosflora langs wegbermen op leemgrond in Zaventem, met o.a. *Polyblastia philea* en Turfkrijtkorst (*Placidium squamulosum*). Het artikel wordt geïllustreerd met foto's van het habitus en microscopiefoto's. Zo zien we dat Turfkrijtkorst er in januari groen uit ziet en in de zomer bruin.

Geert Raeymaeckers schreef een verslag over de mossenexcursies in het kasteelpark Gaasbeek en het park van Groenenberg op 12 maart 2022. Ondanks de vrij propere muren werd er toch een interessant mosje op gevonden: Steentjesmos. Dit mos is een eerder recente soort. De eerste vondst in België is van 1986 (Whitehouse & During, 1986). Je moet zoeken op plekken waar opstijgend vocht de muur voldoende vochtig houdt, dus op niet rechtstreeks door de zon beschenen muren. Het is een eerder zeldzame maar vooral een over het hoofd geziene soort. In Nederland en België is het nog niet kapselend aangetroffen, in het Verenigd Koninkrijk zijn kapsels zeldzaam.

Min Pauwels en Paul Geyselings maakten een lichenologisch verslag van de driedaagse naar de vulkaaneifel met mooie foto's van o.a. Steentandpastakorst (*Ochrolechia parella*), Gladde kroontjeskorst (*Sarcogyne privigna*) en Kapjesspeldenkussentje (*Pertussaria pseudocorallina*). Het Bryologisch verslag van de driedaagse in de vulkaaneifel werd gemaakt door Dirk De Beer met foto's van *Grimmia hartmannii* en *Anomodon rugelii*.

Onder de titel "Cirriphyllum s.l.: een schoolvoorbeeld van onstandvastige nomenclatuur en de minder frisse kantjes van determinatiesleutels" probeert Dirk De Beer het een en ander op te helderen. Duidelijke foto's geven de verschillen tussen de 4 soorten weer: *Cirriphyllum piliferum* (meest voorkomende, leemindicator), *C. crassinervium*, *Brachytecium tommasinii* en *Sciuro-hypnum flotowianum*.

Het bryologisch verslag van het bezoek aan het arboretum van Wespelaar is eveneens van de hand van Dirk De Beer. Een mooie vondst was het Vertakt vlijesmos (*Weissia squarrosa*). Deze zeldzame soort kennen we enkel van een handvol plekken in de Leemstreek, hoofdzakelijk in Vlaams-Brabant (Van Landuyt et al. 2020).

Het bryologisch verslag van het WBL-weekend in de Avesnois bracht mooie foto's van *Gyroweisia tenuis*, *Fontinalis squamosa*, *Loeskeobryum brevirostre*, *Leucodon sciuroides* en *Scleropodium cespitans*. Paul Geyselings laat ons kennismaken met albinisme bij lichenen. Hij kwam er zelf mee in aanraking door een vondst van een albino-vorm van *Verrucaria viridula*. Het fenomeen albinisme, een genetische afwijking, mag echter niet verward worden met kleurschakeringen die vaak ontstaan door de aan- of afwezigheid van fel zonlicht.

Vervolgens doet Paul Geyselings zijn ontdekking van de lichenicole fungus *Tremella occultixanthoriae* op 1 juni 2021 die nieuw voor de wetenschap bleek te zijn. De soort werd in 2022 beschreven door Diederich en is tot op heden nog nergens anders gevonden buiten de typevindplaats: nl. het

Stadskerkhof Leuven. De geïnfecteerde gastheer (Groot dooiermos) groeit er op harde kalksteen en in mindere mate op de schors van een oude beuk (*Fagus*) in de onmiddellijke omgeving.

Op 30 december 2021 werd een net nieuw beschreven licheen voor het eerst waargenomen in België, op het kerkhof van Hemelveerdegem, zo schrijft Paul Geyselings. Het gaat om Vingermosgalzwam (*Zyzygomyces physconiae* Diederich, Millanes, P. Pinault & Brackel), weer een lichenicole fungus, deze keer op *Physconia grisea*.

Tenslotte volgt er nog een artikel over interessante en nieuwe lichenenvondsten in 2022 van P. Geyselings met foto's van *Pyrenochaeta xanthoriae* op *Xanthoria parietina*, *Lichenocodium pyxidatae* op *Cladonia ramulosa*, *Thelocarpon lichenicola*, *Cerothallia luteoalba*, *Teloschistes chrysophthalmus* en *Psammina stipitata* op *Lepraria incana*

Patrik Oosterlynck schreef een verslag over de mossenexcursie in Begijnenbos en Paepenbroek op 2 april. In Begijnenbos werden buiten vrij algemene epifyten gevonden ook minder courante boombewoners als Gewoon pelsmos (*Porella platyphylla*), Blauw boomvorkje (*Metzgeria violacea*), Recht palmpjesmos (*Isothecium alopecuroides*), Spatelmoss (*Homalia trichomanoides*) en Staafjesiepenmos (*Zygodon conoideus*) gevonden. Struikmos (*Thamnobryum alopecurum*) lijkt in Vlaanderen minder en minder frequent waar te nemen, maar gaf in het Begijnenbos nog eens present. Dat er in het Paepenbroek een bijzondere abiotiek aanwezig is hoeven we hier niet meer te herhalen maar het is altijd leuk om dit op het terrein vertaald te zien in nieuwe waarnemingen die dergelijke condities bevestigen. Ter hoogte van de Pluimzeggehorsten zijn er bijvoorbeeld prachtige tapijten met Groot vedermos (*Fissidens adianthoides*) te vinden, een soort die duidt op basenhoudend grondwater. Geel boogsterrenmos (*Plagiomnium elatum*) is er ook zo eentje en deze komt zelfs op meerdere plaatsen voor in het gebied.

Het tijdschrift eindigt met twee belangrijke korte mededelingen:

- Mosgegevens uit Vlaanderen werden gepubliceerd op GBIF.
- Werkgroep Bryologie en Lichenologie wint de Emiel Van Romaeyprijs 2021

Literatuur

- De Beer, D., & Van Landuyt, W. (2019). Aanvullingen en correcties bij de Vlaamse checklist mossen (hauwmossen, levermossen, bladmossen). *Dumortiera*, 115, 3-27.
- Van Landuyt W., De Beer D., Raeymaekers G., Nagels C., Hoste S., Reyniers J., Slembrouck J., Sotiaux A., Van Acker K. (2020). Voorlopige verspreidingsatlas van de Hauw-, Lever- en Bladmossen van Vlaanderen. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2020 (46). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- Whitehouse H.L.K. & H.J. During (1987). *Leptobarbula berica* (De Not.) Schimp. In Belgium and The Netherlands. *Lindbergia* 12: 135-138.

Planten- en zwammenwerkgroep Schijnbeemden

Verslag excursie Lage Haarse beemden op 25/11/2022

IfBL c5 11 21 en 23

Terrein: een laag gelegen jong bebost gebied, langs de Zwanebeek en de Hoge Haar, met uit elkaar gelegen brede rabatten, aangelegd. Merkwaardig genoeg betekent "haar" volgens van Dale ook : hoge, midden in het veld gelegen kamp, bouwland of hoogte in een veen of nog hoog heideveld. Voor een 8 tal jaar stond dit nog vol populieren die allen werden gerooid. Nu is er een verbossingsproces bezig. Paul Reyntiens is er conservator en leidde ons rond, samen met Luc François, een natuurgids in spe. We vernamen dat in het beleidsplan zou opgenomen worden: sommige rabatten van struiken en bomen te ontdoen. Dit lijkt ons wel interessant om door meer licht toe te laten meer licht minnende lichenen, een kans te bieden.

Nog deelnemers: gedeeltelijk, beide gidsen, Catherine Vandercruyssen, Kris Bracke, Marc Rombouts, Barbara Michiels en Karl Hellemans.

Opmerkingen: de lichenen op beuk en op de takken in de lijst komen wel van de Hoge Haar die naast de Lage Haarse beemden loopt. Heel veel lichenen vonden wij dus niet, die we aan de Lage Haarse beemden kunnen toeschrijven. Bijzonder is wel dat we in dit jonge bos op mogelijk een Witte els, Gewoon schriftlicheen (*Graphis scripta*, foto 1 en foto 2) vonden, (een zeer zeldzaam lichen). Amoebekorst (*Arthonia radiata*, foto 3) is al wel wat gewoner om met beperkter licht, in bebost gebied te vinden.

	Lage Laarse Beemden	c5 11 21 en 23	25/11/2022		
	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Substraat	Herb	Zz - RL
1	<i>Arthonia radiata</i>	Amoebekorst	els		a TNB
2	<i>Candelariella reflexa</i>	Poedergeelkorst	els		a TNB
3	<i>Graphis scripta</i>	Gewoon schriftlicheen	els	KH1818	zz TNB
4	<i>Hyperphyscia adglutinata</i>	Dun schaduwlicheen	wilg		a TNB
5	<i>Hypotrachyna afrorevoluta</i>	Grofgebogen schildlicheen	els		a OG
6	<i>Lecanora barkmaniana</i>	Ammoniakschotelkorst	beuk		a TNB
7	<i>Lecanora chlorotera</i>	Witte schotelkorst	tak		a TNB
8	<i>Lecidella elaeochroma</i>	Gewoon purperschaaltje	tak		a TNB
9	<i>Lepraria incana</i>	Gewone poederkorst	beuk		a TNB
10	<i>Parmelia sulcata</i>	Gewoon schildlicheen	tak		a TNB
11	<i>Physcia adscendens</i>	Kapjesvingerlicheen	tak		a TNB
12	<i>Physcia tenella</i>	Heksenvingerlicheen	tak		a TNB
13	<i>Punctelia subrudecta</i>	Gestippeld schildlicheen	tak		a TNB
14	<i>Xanthoria parietina</i>	Groot dooierlicheen	tak		a TNB

Zeldzaamheidsklassen	Nederlandse normen	nieuwe normen van 2011
zzz = uiterst zeldzaam	zz = zeer zeldzaam	z = zeldzaam
aaa = heel algemeen	aa = zeer algemeen	a = algemeen
0 = uitgestorven		
p = parasiet (geen zz)		
Rode Lijst-categorieën	OG=onvoldoende gegevens	OV-1 onregelmatige voortplanter
VN=Verdwenen in Nederland	EB = ernstig bedreigd	BE = bedreigd
KW = kwetsbaar	GE = gevoelig	TNB= thans niet bedreigd

Foto1: gewoon schriftlicheen als zeer zeldzaam beschouwd!

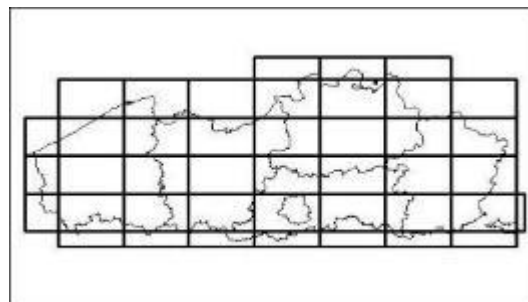

Foto 2: een geïsoleerd spoor van gewoon schriftlicheen, stilaan beginnen we deze als een prototype te beschouwen. Ascosporen: mogelijk 25-70 x 6-10 μm en 5 tot 15 septen!

Foto 3: amoebekorst , spijtig dat deze foto centraal iets onscherp is...

PLANTEN

natuurpunt

Plantenwerking Natuurpunt

In het Vlaamse land zijn tientallen plantenwerkgroepen actief binnen Natuurpunt.

Zij organiseren jaarlijks talrijke excursies voor beginners tot gevorderden.

Veel plantenwerkgroepen gaan op "streeptocht". "Strepen" is inventariseren op kilometerschaal (via het 'IFBL-raster') met behulp van een streeplijst. De gegevens van deze streeptochten kunnen gebruikt worden in het kader van atlasprojecten.

Daarnaast spitsen de meeste werkgroepen zich toe op de studie en inventarisatie van natuurgebieden. Een aantal werkgroepen doen zelfs aan vegetatiekunde door vegetatie-opnames te maken van percelen (met de schaal van Tansley) en/of van permanente proefvlakken (met de schaal van Braun-Blanquet).

Iedereen kan zich bij een werkgroep aansluiten om deel te nemen en bij te leren.

Plantenwerkgroepen

Floristisch Onderzoek voor Natuurbehoud

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/fon-plantenwerkgroep>

geert.ranson@telenet.be 0475/818082

Nationale Werkgroep Botanie

Chris Decaluwé

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/nationale-plantenwerkgroep-botanie>

decaluwe.chris4@gmail.com

Regionale plantenwerkgroepen

Plantenwerkgroep Duinvioltje
Plantenwerkgroep Zuid-West-Vlaanderen
Plantenwerkgroep Meetjesland
Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus
Plantenwerkgroep Allium-Denderstreek
Plantenwerkgroep Zuid-West-Brabant
Plantenwerkgroep Oost-Brabant
Plantenwerkgroep Thalictrum
Ecologische werkgroep Meanderland
Plantenwerkgroep Genk
Plantenwerkgroep Noord-Limburg *De slobkousjes*

Haspengouwse plantenwerkgroep
Plantenwerkgroep Voeren **IvB**
Limburgse plantenwerkgroep

Lokale plantenwerkgroepen

Plantenwerkgroep Westland
Plantenwerkgroep Markvallei
Plantenwerkgroep Gent
Plantenwerkgroep Scheldeland
Plantenwerkgroep Naturelaar – 's Heerenbosch
Natuurstudiewerkgroep Klein-Brabant
Plantenwerkgroep Wielewaal (regio Lier)
Plantenwerkgroep Holsbeek
Plantenwerkgroep Schijnbeemden
Plantenwerkgroep Landschap De Liereman
Plantenwerkgroep Ogentroost – Turnhoutse Kempen

Plantenwerkgroep FONAS
Plantenwerkgroep Ogentroost
Plantenwerkgroep Antwerpen Stad
NP Hasselt – Zonhoven SAP-clubje
Natuurstudiewerkgroep Oude Spoorweg
Plantenwerkgroep Natuurpunt Lanaken
Plantenwerkgroep Haacht
Bramenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus
Plantenwerkgroep Antwerpen Noord
Plantenwerkgroep Zuidrand Antwerpen

Plantensoorten beschermen met Urgentieplan De Merode

Annelies Jacobs

Verschillende bedreigde plantensoorten komen vandaag nog slechts voor in **kleine, geïsoleerde** populaties. Omwille van diverse redenen (verdwijnen van habitat, versnippering, stikstofdepositie, verzuring, ...) is het aantal groeiplaatsen sterk afgenomen. Onderzoek heeft aangetoond dat planten in dergelijke kleine populaties, die genetisch verarmd zijn en vaak geïsoleerd liggen, ook een verminderde kiemkracht vertonen en **op termijn gedoemd zijn om te verdwijnen**.

Zaagblad op de Voortberg (c) Pieter Vanormelingen

Aan de andere kant werd de afgelopen jaren heel wat **habitat hersteld in natuurgebieden**. Maar vaak blijven bijhorende sterk bedreigde planten en dieren achterwege. De resterende populaties zijn te klein en te geïsoleerd geworden, en veelal genetisch te sterk verarmd. Het resultaat zijn zgn. 'rompgemeenschappen' waar tal van sleutelsoorten voor het goed ecologisch functioneren ervan ontbreken. Bovendien worden kwetsbare relictpopulaties in natuurgebieden niet altijd voldoende geholpen met het regulier beheer, waarbinnen weinig ruimte is voor detailingrepen op de laatste kleine groeiplaatsen om kwetsbare soorten er weer bovenop te helpen.

Kleine schorseneer in bloei.

Telling Kleine schorseneer in Vorsdonkbos

Specifiek **binnen het werkingsgebied van de Merode** komen verschillende plantensoorten voor die op Vlaams en nationaal niveau zeldzaam, bedreigd of met verdwijnen bedreigd zijn. Het project 'Urgentieplan de Merode' heeft zich in 2020-2022 toegelegd op **acties ter bescherming** van een selectie van **kwetsbare plantensoorten** die op Vlaams niveau een zwaartepunt hebben in het werkingsgebied van de Merode of zelfs nog uitsluitend in de regio voorkomen: Berghertshooi (*Hypericum montanum*), Grote wolfsklauw (*Lycopodium clavatum*), Kleine schorseneer (*Scorzonera humilis*), Klimopklokje (*Wahlenbergia hederacea*), Spaanse ruiter (*Cirsium dissectum*) en Zaagblad (*Serratula tinctoria*). Al deze soorten behoren tot de categorieën zeldzaam, bedreigd, of met verdwijning bedreigd in Vlaanderen, en verdienen daarom bijzondere aandacht om hun toestand te verbeteren in de regio.

Opkweek Zaagblad mengpopulatie (c) Maarten Jacobs

Terreinbezoek Grote wolfsklauw

Een eerste stap was een beter beeld krijgen van hoe het met de nog resterende populaties gesteld is. Daarvoor werden over meerdere jaren gedetailleerde **tellingen** gedaan, en werden **vegetatie-opnames** gemaakt en **pH-metingen** uitgevoerd.

Afhankelijk van de soort en de specifieke omstandigheden waarin ze zich bevindt, werden na prospectie, verschillende acties ondernomen :

(1) **'verpleging'**: gerichte beheeringrepen op maat bij levensvatbare relictpopulaties in natuurgebieden om deze te behouden en te boosten. Zo werd bijvoorbeeld voor Berghertshooi in Averbode Bos en Hei jonge houtopslag afgezet om bijkomend habitat te creëren, of voor Grote wolfsklauw de habitatplek vergroot door het openmaken van delen met jonge houtopslag (dennen en berken) onmiddellijk west en oost van de groeiplaats.

(2) **'intensive care'**: ten dode opgeschreven relictpopulaties redden door het bijzetten van voldoende exemplaren of het herintroduceren van exemplaren na ex-situ opkweek. Het bijplaatsen (genetisch aansterken) of herintroduceren kan voor bepaalde soorten de redding betekenen. Zo werden op de Voortberg 200 individuen Zaagblad bijgeplaatst, afkomstig uit een ex-situ opkweek door Ecohoeve 'De Oude Kastanje' van een mengpopulatie met genetisch materiaal van relictpopulaties uit de streek. Ook eerdere herintroductieplaatsen werden nauwgezet opgevolgd, zoals die van Spaanse ruiter op een aantal locaties in de Langdonken, of Kleine schorseneer in Vorsdonkbos. Ook werden van verschillende populaties zaden ingezameld ter ex-situ bewaring in de zadenbank van de Plantentuin Meise. Deze zaden kunnen in de toekomst worden ingezet in kader van herstel, zoals bijvoorbeeld het genetisch aansterken van bestaande populaties.

(3) **'reanimatie'**, het uit de zaadbank opwekken van voormalige plantenpopulaties. Voor een aantal soorten met langlevende zaden (bv. Klimopklokje) is dit een effectieve ingreep.

Er werden reeds een aantal nodige ingrepen gedaan om populaties terug kansen te geven, waarvan het effect de komende jaren verder zal moeten worden opgevolgd. Voor een aantal soorten is de

toestand echter zeer kritiek, en zijn dringende bijkomende maatregelen nodig, willen we de populaties op termijn kunnen behouden. Zo is de toestand van Spaanse ruiter in de Langdonken zorgwekkend, met in 2022 zeer weinig rozetten, en vermoedelijk slechts één of enkele genetische individuen aanwezig. Ook Grote wolfsklauw in Averbode vraagt zorgvuldige opvolging en detailbeheer om de nog enkele resterende (langlevende) individuen terug in gezonde toestand te krijgen. Mits een interventie (verpleging, intensive care, reanimatie ...) willen we samen met de beheerders ervoor zorgen dat plantenpopulaties over een 'dood punt' heen geraken, om zo weer op een punt van zelfredzaamheid te komen in meer complete vegetaties. Om dat te bereiken, gaan we de komende jaren nog de handen vol hebben.

Nationale werkgroep botanie

Verslagen excursies 2022

De Nationale werkgroep Botanie heeft de traditie om regelmatig mijnterrils te inventariseren. IN 2022 werd de Héribus in Mons bezocht.

Zaterdag 24 september: terril de l' Héribus ten zuiden van Mons (G34614)

Verslag: Chris Decaluwé

Ondanks het hondenweer waren er toch nog 9 deelnemers komen opdagen.

We vertrokken langs een spoorlijnfietspad waar na veel zoeken en discussie een *Verbascum* toch *Verbascum thapsus* (Koningskaars) bleek te zijn. Voor meerderen was *Coincya monensis* (Muurbloemmosterd) een nauwelijks bekende plant.

Onderweg naar de terril troffen we in een greppel op kleisubstraat o.a. *Coronopus squamatus* (Grove varkenskers), *Odontites vernus* s.l. (Rode ogentroost s.l.) en *Pulicaria dysenterica* (Heelblaadjes) aan. De terril de l'Héribus is een oudere, beboste terril met dicht bij de top nog wat open terreinen. Klassiekers van terrils zoals *Calamintha clinopodium* (Borstelkrans), *Carlina vulgaris* (Driedistel), *Centaureum erythraea* (Echt duizendguldenkruid), *Cynoglossum officinale* (Veldhondstong), *Inula conyzae* (Donderkruid), *Potentilla intermedia* (Middelste ganzerik) en *Sanguisorba minor* (Kleine pimpernel) waren ondanks de verschroeiende zomermaanden nog te herkennen.

Andere kenmerkende maar minder algemene terrilsoorten zijn *Epilobium lanceolatum* (Lancetbladige basterdwederik), *Kickxia elatine* (Spiesleeuwenbek), *Geranium rotundifolium* (Ronde ooievaarsbek) en *Potentilla inclinata* (Grijze ganzerik).

Het botanisch hoogtepunt stond ook op de top van de terril; *Spartium junceum* (Spaanse brem).

Aan de noordzijde, vermoedelijk in een kwelzone, vonden we een uitgestrekte zone met *Sonchus palustris* (Moerasmelkdistel).

Ondanks de slechte weersomstandigheden noteerden we 203 taxa.

Naamgeving: Flower-streeplijst 2008

Voor taxa niet op die lijst:

Lambinon (2008) Cinquième édition Meise, CXXX + 1170 p. 1511 + 16 fig., 1 carte, 2008.

Deuxième tirage.

Voor de laatste NWB-excursie van 2023 koos uittredend voorzitter, André Van den Bergh een kilometerhok in Dendermonde met oevers van Schelde en (Oud)Dender. Na de wandeling kondigde Chris De Caluwé aan dat zij André zijn voorzitterstaak wenst over te nemen.

Zaterdag 8 oktober Dendermonde omgeving Scheldebrug en Oude Dender

Verslag: André Van den Berghe

Voor de laatste excursie van het seizoen waren er niet minder dan 18 deelnemers. Aanvankelijk een frisse ochtend maar een stralende herfstzon zorgde in de loop van de dag voor een aangenaam gevoel. We begonnen met de Schelgedijk vlakbij de parking en naast een aantal algemene soorten, ontdekten we Gewone agrimonie, Grote zandkool, Klein liefdegras en Straatliefdegras en ook Kransgras. Karin was al gaan rondneuzen in de storthoop van de aanpalende wegenwerken en toonde ons de Kleverige nachtschade. We trokken naar de binnenstad met de kaaimuren van de oude Dender en vonden Muurvaren, Steenbreekvaren, Grof hoornblad, Muursla, Klein glaskruid, Blauw glidkruid en veel Muurfijnstraal. Zwartsteel en Tongvaren werden er niet teruggevonden!! De muren worden af en toe opgekuist en misschien zijn ze daardoor verdwenen. De Mechelse Poort leverde geen nieuwe soorten op en langs het lelijke Amelincks appartementsblok keerden we terug naar de wagens voor de picknick. Daarna werd de storthoop van de wegenwerken verkend en op de plantenlijst kwamen nog heel wat taxa, zoals Kleine majer, Groene amarant, Stippelganzenvoet, Zeegroene en Rode ganzenvoet, Bleekgele droogbloem, beide ondersoorten van de Driëbloemige nachtschade, Keizerskaars en Aziatische veldkers. We staken de Scheldebrug over en kamden de Grembergse kant van het hok verder uit. In de Scheldeschorren determineerden we nog een aantal nieuwe soorten: Groot warkruid op Grote brandnetel, Moerasmelkdistel, Grote engelwortel, Knikkend tandzaad, Strandkweek en Oeverbies. De biezen brachten heel wat discussie en uiteindelijk werden Ruwe bies, Mattenbies en Heen genoteerd. Er werd nog een bastaard vermeld tussen Ruwe en Kantige bies, maar die werd niet opgenomen. Uiteindelijk konden we naar de parking terugkeren met 243 taxa voor deze laatste streeptocht in 2022.

Andre Vandenberghe

Excursiekalender 2023

De Nationale werkgroep botanie van Natuurpunt organiseert, in het bloeiseizoen, om de veertien dagen een planten-inventarisatie-tocht in verschillende regio's, gespreid over het hele land. Het zijn hele-dagtochten die 's morgens beginnen om 9u30 en eindigen omstreeks 17u. 's Middags wordt er gepicknickt, de deelnemers brengen zelf hun picknick (eten en drank) mee. Een zeldzame keer worden de boterhammetjes op café verorberd.

Daarenboven worden er twee meerdaagse excursies ingericht: een weekreis en een verlengd weekend, met verblijf in een hotel.

De Nationale werkgroep botanie betreedt de natuur op een respectvolle manier, planten(-delen) worden alleen ingezameld als dit strikt noodzakelijk is om tot een goede determinatie te komen."

Zaterdag 8 april Bosgebied rond Lustin IFBL: H5.17.12 en evt. H5.17.21.

Afspraak: 9u30 in Lustin, Infrabel-station (Rue de la Gare Lustin)

Gids: Luc Allemeersch (02/361 60 54)

Zaterdag 22 april Denderstreek Wichelen IFBL: D3.46.11

Afspraak: 9u30 Wichelen, Doornstraat nabij huisnummer 56

Gids: Paul Van den Bremt (0474/ 90 02 49)

Zaterdag 6 mei Everbeek/Brakel Hayesbos IFBL E5.43.32

Afspraak: 9u30 aan de kerk in Everbeek-Boven (kruispunt Mouterij/Maandagstraat te Brakel)

Gids: Henk Coudenys (09/3869711)

Zaterdag 20 mei 1000soortenweekend in het Provinciaal Domein van Huizingen (VB)

beekvallei met bos, park, vijvers en grasperken, IFBL: E4.54 (meerdere hokken die dag)

Afspraak: 9u30 in Huizingen, parking Provinciaal Domein a/d Torleylaan 100

Gids: Chris De Caluwé (02/361 60 54)

Zaterdag 3 juni Moen oude spoorweg, vaarttaluds en Orveytbos IFBL: E2.44

Afspraak: 9u30 in Zwevegem, aan het kruispunt De Souterrain met Knokkestraat

Gids: Geert Ranson (0475/81 80 82)

Zondag 11 juni tem zondag 18 juni Botanische week in de omgeving van Nauders (Oostenrijk) met verblijf in Hotel Norbertshöhe in Nauders

www.norbertshoehe.at

Botanisch is de streek zeker interessant. We bevinden ons in de Centrale Alpen die normaal een droger klimaat hebben (laat ons hopen dat dit klopt!!) en treffen er in de omgeving zowel kalkbodem als niet-kalkhoudende bodem aan. Niet alleen Oostenrijks Tirol, maar ook het Zwitserse Unterengadin, alsook Zuid-Tirol in Italië zullen op het programma staan.

Afhankelijk van het weer zullen de uitstappen ter plaatse bepaald worden.

Inschrijven kan vanaf NU, tot uiterlijk 15 februari 2023 (want dan vervalt de optie) door overschrijving van 100€ voorschot per persoon op rekening IBAN BE40 0634 2698 7163, BIC: GKCCBEBB, Van den Bergh - Reniers, Mieregemstraat 134 bus 31-1785 Merchtem.

Nog vragen: 052/ 35.05.18 of 0472/ 688.335 Andre Van den Berghe

Zaterdag 1 juli Wortel-Kolonie IFBL: B5.25.22 en B5.26.11

Afspraak: 9u30 in Hoogstraten aan het Bezoekerscentrum De Klapekster (Kolonie 41 Hoogstraten)

Gids: Luc Van Craen (0478/79 51 33)

Zaterdag 15 juli Comblain-la-Tour met station, spoorweg, Ourthe-oevers, rotsen, kerkhof en dorpsstraten. IFBL: G7.33.32

Afspraak: 9u30 op de Place de la Gare 1 te 4180 Comblain-la-Tour

Gids: André Van den Bergh (0472/68 83 35)

Zaterdag 29 juli De Misse Wondelgem IFBL: D3.12.23

Afspraak: 9u30 in Gent op de P+R parking Galveston (Hurstweg, Gent)

de parking is wel betalend (1€ tot 4 uur; 2€ hele dag)

Gids: Willy Desmettre (0496/02 03 15)

Zaterdag 12 augustus tem dinsdag 15 augustus NWB: Plantenstudieweekend

Grensgebied D-Lux-B. Overnachting in hotel Zwicker te Bleialf (D). Kennismaking met half-natuurlijke landschappen in Südeifel en bovenloop van de Our. In de loop van april ontvangen de actieve leden een uitnodiging.

Gids: Luc Allemeersch (02/361 60 54)

Zaterdag 26 augustus Beninksberg te Wezemaal/Rotselaar Diestiaanheuvel in het Hageland met bos en holle wegen, IFBL: D5.55.12

Afspraak: 9u30 parking kruispunt Blauwmolenstraat/Klein-Vlasselaar te Wezemaal/Rotselaar

Gids: Daniël Dewit (0477/25 10 32)

Zaterdag 9 september 1000soortenweekend Verrebroekse plassen

Natuurgebied met plassen, oevers, opgespoten terrein, duinpannen, graslan etc. IFBL: C4.13.13 & C4.13.14 (deze excursie wordt digitaal gestreept)

Afspraak: 9u30 aan de kerk in Verrebroek (zeer laag aanbod aan openbaar vervoer. We verplaatsen ons met de auto's via Schoorhavenweg naar Haandorpweg)
Gids René Maes (0494/17 85 86)

Zaterdag 23 september De Haan duinbossen en villawijken IFBL: B1.56.42

Afspraak: 9u30 in De Haan aan het kruispunt Nieuwe Rijksweg met Wenduinsteenweg
Openbaar vervoer : halte De Haan Waterkasteellaan
Gids: Johan Devos (0499/73 31 31)

Zaterdag 7 oktober Kalkense Meersen, IFBL: D3.36.12

Scheldevallei in Schellebelle; inventarisatie van een gedeelte van de Kalkense Meersen
Afspraak: 9u30 in Schellebelle aan Dorp.
Gids: Danny Minnebo & Christine Troch (0478/82 87 81)

Aansluitend op de laatste excursie volgt de jaarvergadering met het opstellen van de kalender voor 2024. Eventuele voorstellen hiervoor kunnen voorafgaandelijk gemeld worden aan Nico Wysmantel Nico.wysmantel@telenet.be

FON – Floristisch onderzoek voor natuurbehoud
--

FON kalender 2023

Na de excursie op 21/10/2023 volgt de FON vergadering 2023, inclusief etentje. Kalendervoorstellen FON 2024 zijn welkom uiterlijk tegen 1/10/2023 bij geert.ranson@telenet.be

Zaterdag 15 april CC Overpelt-Fabriek C6-27-22

Afspraak: 9u15 De Schakel Leukenstraat 29, Pelt
Gids: Rens Hendrickx 0499/726323 saske.rens@gmail.com

Zaterdag 29 april Privaat gedeelte kasteeldomein D2-42-13, bos en heide-relict.

Afspraak: 9u15 Parking 't Veld Kasteelstraat Ardoeie
Gids: Robbe Cool 0470/481433 robbecool10@hotmail.com

Zaterdag 13 mei Zeebrugge B2-41-14 Haven, militair domein

Afspraak: 9u15 Parking Veerbootstraat thv scheepvaartpolitie
Gids: Johan Devos 0499/733131 devos.johan@gmail.com

Zaterdag 27 mei Sunparks/Dunepark/Hannecart C0-48-42

Afspraak: 9u15 Parking domein Westhoek, Noordzeedreef Oostduinkerke
Gids: Geert Ranson 0475/818082 geert.ranson@telenet.be

Zaterdag 10 juni Linkebeek E4-55-21 spoorwegberm, dorp, kerkhof

Afspraak: 9u15 Parking Galgendries 5, Holleken
Gids: Sofie De Laet karin.thiers@skynet.be 0497/644124

Zaterdag 24 juni ANB Het GOOR Dessel / De Watering

Afspraak: 9u15 Dessel , Wittebergenstraat
Gidsen: Bram Cannaerts 0496/219521 en Tom Huysmans 0493/97263 bram.cannaerts@gmail.com

Zaterdag 8 juli Westende Bad C1-31-44 Duinen, strand, camping, villawijk

Afspraak: 9u15 Kerk Westende Westendelaan

Gids: Marc Detollenaere 0475/301850 marc.dt@skynet.be

Zaterdag 5 augustus Fort van Lillo B4-54-21

Afspraak: 9u15 Parking Fort Lillo Scheldelaan Antwerpen

Gids: Luc Van Craen 0478/795133 luc.vancraen@hotmail.com

Zaterdag 19 augustus KMO zone , Scheldemeersen D3-41.34

Afspraak: 9u15 Parking Veevoeders Franson, Sluis 3, Nazareth/Eke

Gids: Henk Coudenys 09/3869711 coudenys.henk@belgacom.net

Zaterdag 2 september Centrum Gent D3-22-21

Afspraak: 9u15 Gent, Kouter thv kiosk (betalende parking onder Kouter

Gids: Willy Desmettre 0496/020315 willydesmettre@skynet.be

Zaterdag 16 september Schaarbeek E4-26-11 Industrie, spoorweg, stad

Afspraak 9u15 Paviljoenstraat -Van Ooststraat TREIN: Brussel Noord

Gids: Robbie Debbaut 0479/135318 Robberechtdebbaut@hotmail.com

Zaterdag 30 september Stationsbuurt Antwerpen C4-26-42

Afspraak: 9u15 Kievitplein TREIN: centraal station

Gids: Karin Thiers 0497/644124 karin.thiers@skynet.be

Zaterdag 14 oktober Veevoederfabrieken Ooigem E2-13.21

9u15 Parking kruispunt Oostzebekestraat, Zwaantjesstraat Ooigem

Gids: Pierre Van Vooren 0494/542703 pierrevanvooren@hotmail.com

Zaterdag 21 oktober Sportwijk, braakliggend terrein, villawijk (of C1-38-21)

Afspraak: 9u15 Kerk Varsenare

Gids: Hilde Fontier 0485/502828 h.fontier@gmail.com

Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus

Kalender 2023

Zeker meebrengen: Flora, loep, laarzen of stevige stapschoenen.

FON: Floristisch Onderzoek voor het Natuurbehoud

NWB: Nationale Werkgroep Botanie

Het project 'monitor jouw thuishok' is een lange-termijnproject waarbij de evolutie van de flora gevolgd wordt binnen het ifblkwartierhok waarin een actieve botanist woont en die dit hok jaarlijks opvolgt

Contactgegevens gidsen:

Henk coudenys tel: 09/3869711; e-mail: coudenys.henk@belgacom.net

Marie-Anne De Geest e-mail: marie-anne.de.geest@hotmail.be

Alexander Van Braeckel, tel. 0473/85.45.62.
Heidi Demolder, tel. 0476/40.34.52

Zondag 23 april Planteninventarisatie Bos Ter Eecken, Maarkedal

Afspraak: 10u Parking kerk Louise-Marie, La Salettestraat, Maarkedal
Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 41 34 Gids: Henk coudenys

Zaterdag 29 april Planteninventarisatie tuishok Elst (Brakel)

Afspraak: 14u Parking uitkijktoren Twaalfbunderstraat, Brakel
Inventarisatie hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 32 42, het tuishok van Kathleen Geldmeyer.
Gidsen: Henk coudenys en Marie-Anne De Geest

Zaterdag 6 mei PWG –NWB: Planteninventarisatie Haeyesbos Everbeek/Brakel

Afspraak: 9u30 - 17u Kerk Everbeek Boven, kruispunt Mouterij/Maandagstraat, Brakel
We inventariseren alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 43 32 Gids: Henk coudenys
Picknick meebrengen! Middagpauze: picknicken in de Kroonstraat

Zaterdag 13 mei Planteninventarisatie tuishok Horebeke

Afspraak: 14u - 17u Parking voetbalveld, Schamperij, Horebeke
Inventarisatie hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 31 42, tuishok van Marie-Anne De Geest
Gidsen: Henk coudenys en Marie-Anne De Geest

Zondag 28 mei: Inventarisatie tuishok Dikkele

Afspraak: 10u - 13u Boechoutestraat 16, Dikkele (Gavere)
Inventarisatie hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 12 22, tuishok van Jan Janssens.
Gids: Henk Coudenys

Vrijdag 9 juni Planteninventarisatie Oudenaarde Sluis & Vistrap

Afspraak: 19u - 22u Parking Provinciaal Erfgoedcentrum, Lotharingenstraat 1, Oudenaarde
Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E2 28 42 Gids: Alexander Van Braeckel

Woensdag 14 juni Planteninventarisatie Dorenbosbeekvallei EverbeekBrakel

Afspraak: 19u - 22u Kruispunt Kortedreef/Leinstraat/Cijnsland, Brakel
Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 42 44 met speciale aandacht voor de
reservaatpercelen Bovenloop Zwalm Gids: Heidi Demolder

Zondag 18 juni: Planteninventarisatie Paddenbroek, Kluisbergen

Afspraak: 10u - 13u Paddestraat, Kluisbergen Toelichting evenement Inventarisatie van alle hogere
planten in ifbl-kwartierhok E2 47 13 met speciale aandacht voor het oostelijk deel van natuurreservaat
Het Paddenbroek Gids: Henk coudenys

Zondag 25 juni: Planteninventarisatie Paddenbroek, Kluisbergen

Afspraak: 10u - 13u Paddestraat, Kluisbergen
Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E2 46 24 met speciale aandacht voor het
westelijk deel van natuurreservaat Het Paddenbroek Gids: Henk coudenys

Woensdag 12 juli: Planteninventarisatie Grijs Hok Kluisbergen

Afspraak: 19u - 22u Hoek Broekstraat & Kouter (parking Alu Willy Naessens), Kluisbergen
Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E2 37 31 (grijs hok met 63 geregistreerde
soorten) Gids: Henk coudenys

Zaterdag 19 augustus: PWG / FON - Planteninventarisatie Eke-Sluis, Nazareth

Afspraak: 9u15 – 17 u parking veevoeders Franson, Sluis 3, 9810 Nazareth/Eke

Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok D3 41 34 KMO-zone Eke-Sluis, Schelde-oeveren en Scheldemeersen.

Gids: Henk coudenys

Picknick meebrengen; de middagpauze gaat door in een plaatselijke horecazaak

Zondag 27 augustus: PWG Planteninventarisatie grijs hok Wijnhuize, Zottegem

Afspraak: 10 – 13u T-kruispunt Vinkenhoek / Erwetegemstraat / Trot

Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 24 44 Grijs hok met 26 geregistreerde soorten

Gids: Henk coudenys

Zaterdag 2 september: Planteninventarisatie thuishok Ename/Nederename, Oudenaarde

Afspraak: 14u – 17u Parking einde Kapellestraat (aan ingang Bos 't Ename), Oudenaarde

Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 21 13, het thuishok van Alexander Van Braeckel

Gids: Alexander Van Braeckel

Zondag 10 september Planteninventarisatie Everbeekse bossen

Afspraak: 10u - 13u Kerk Everbeek Boven, kruispunt Mouterij/Maandagstraat, Brakel

Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 43 41 met speciale aandacht voor de reservaatpercelen Bovenloop Zwalm.

Gids: Heidi Demolder

Zondag 24 september Planteninventarisatie grijs hok te Lierde

Afspraak: 10u - 13u aan de spooroverweg in Polenak(straat), Lierde

Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 34 43 (grijs hok met 21 geregistreerde soorten).

Gids: Henk Coudenys

Plantenwerkgroep Genk

<https://www.facebook.com/pwgenk/>

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/plantenwerkgroep-genk>

Zondag 25 september IFBL-hok D6-48-41, bij de Kneipp (Hasseltweg) te Genk .

We begonnen als vanouds met naast onze fiets / auto de planten te noteren in de berm. Na een paar stappen viel Straatwolfsmelk op. Deze plant is erg gewoon aan het worden.

Ten noorden van de drukke Hasseltweg stapten we al snel het bos in en konden allerlei verwilderde naaldbomen noteren: Douglasspar, Reuzenzilverspar, Westelijke hemlockspar, Zwarte den, Reuzenlevensboom en Westerse levensboom. Het leek wel een cursus dendrologie! Bij 1 zaailing van een Zilverspar hadden we het moeilijk bij de determinatie. De naalden met de typische zilversparvoetjes stonden rond de kale twijg geplaatst, waren opvallend stekend en de knoppen hadden veel hars. We kwamen voorlopig op *Abies cephalonica* uit. Bij ons weten nog nooit eerder in België verwilderd gevonden dus moest er een stukje mee om te drogen.

Vermeldenswaardig waren ook de kruising *Ilex x meservae*, te herkennen aan de kleinere bladeren met vlakke bladrand en naar voren gerichte kleine stekels, en een zaailing van een Moseik.

Onder de hoogspanningsleiding liepen we nu naar het noorden. Pas bij het spoor Genk-Hasselt dat het hok doorsnijdt werd het weer wat interessanter vanwege wat vochtigere omstandigheden. Hier konden we onder meer Tormentil en Dubbelloof noteren. In de spoorberm zagen we Kleine leeuwenbek, Wilde reseda en weer de zoveelste Bosroos; een soort die ons blijft verbazen.

Bij het Sint-Jozefinstituut liggen enkele openbaar toegankelijke vijvers die in de onderhoek van het kilometerhok lagen en waar we ons naar verplaatsten. In 1 van die vijvers vonden we redelijk wat Kleine zonnedauw. De grotere vijver was dankzij de droogte deze zomer dwars door te lopen en we vonden er heel wat ons van de Limburgse vijvers bekende bijzonderheden. In het Klein sterrenkroos zat helaas geen vruchtje dus dat bleef toch bij spec. genoteerd. Eivormige waterbies en Rijstgras konden wel zeker op naam gebracht worden. Opvallend was de pas beschreven neofyt Rossig vederkruid en mogelijk daar ook expres aangebrachte Moeraswederik en Watergentiaan. Al bij al hebben we 230 soorten kunnen noteren deze ochtend.

Zondag 9 oktober Genk, km-hok D7-31-44

We begaven ons in de omgeving van de Bergbeemdstraat, waar onder meer de Stiemerbeek stroomt, maar ook een woonwijk, de Westerring en het 'Sportbos' te vinden is. Heel afwisselend en dus zeer soortenrijk. We kenden het IFBL-kilometerhok D7-31-44 al heel goed, er werden sinds 2000 492 plantentaxa gemeld, de meeste ervan zelfs nog na 2010 (466), maar de indruk bestond dat er nog steeds wel nieuwe soorten te vinden moesten zijn. We maakten een lijst van 261 taxa en een 44 bleken nieuw voor het hok sinds 2000 te zijn. Dit zijn natuurlijk wat saaie statistieken, maar we willen hiermee vooral benadrukken dat zelfs in heel goed onderzochte gebieden nog genoeg te ontdekken valt.

Langs de Stiemerbeek zijn wat moerasjes door kwel gevormd die moeilijk toegankelijk zijn, maar de donkerrood verkleurende blaadjes van de appelbes vielen op en nog net op een droger randje konden we er bij. Zwarte appelbes staat ook bekend als 'Moeraspest' en bleek op 1 plek al een flinke populatie van 10-20 jarige struikjes te hebben gevormd. We zagen haar nog niet eerder te Genk. In een rond vijvertje bij de sportvelden kenden we al het Stomp fonteinkruid, het stond er nu ook in flinke hoeveelheid, maar hier groeit kennelijk ook Puntkroos en ook dat bleek 1 van de 44 nieuwe soorten.

De rand van het met een vlonderpad aangekleed moeras bij de Hostartstraat zagen we dat Hangende zegge, hier een ontsnapte tuinplant, aardig terrein aan het winnen was. Net als Bleek cypergras. Het overtollige (riool-)water van Winterslag komt hier ook het terrein instromen. Het is een nogal stinkende massa met allerlei wc-afval tot heuphoogte in de bomen. Het geheel doet, de maandverbandjes en Japanse duizendknoop even wegdenkend, nogal middeleeuws aan.

De stijlranden van de Winterslagstraat en Oude Postbaan zijn dan weer goed voor Hengel, Gewone eikvaren, Boshavikskruid en als toetje Echte guldenroede. Inmiddels is de laatste toch wel een zeldzaamheid in Genk die maar in 3 gebieden wat meer gevonden wordt (Opglabbeke Zavel, Schemmersberg, De Maten)

Om de lijst nog wat compleet te maken werd met de fiets de woonwijk doorkruist en werden een 40-tal soorten toegevoegd. Te noemen zijn Knolboterbloem, Geelrode naalbaar, Grijs mosterd en Knoopkruid. De laatste 2 voor het eerst in het hok.

Plantenwerkgroep Ogentroost

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/plantenwerkgroep-ogentroost>

Alle info: Jan Cortens; 0491 59 44 03 of jan.cortens@pandora.be

Verslag excursie 25 september Gewestbossen Ravels

De regen van de voorbije weken verlegde onze belangstelling naar paddenstoelen in de Gewestbossen van Ravels. Onder leiding van Jan Cortens konden 15 deelnemers genieten van een leuke "oogst" en we determineerden 36 soorten. Een spiegelkje onder de hoed toonde duidelijk aan hoe de Doolhofzwam aan zijn naam komt. Voor velen was het ook een eerste kennismaking met de Groene anijstrechtterzwam!

Groene anijstrechtterzwam – goed herkenbaar aan de lekkere geur.

Plantenwerkgroep De Wielewaal (regio Lier)

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/plantenwerkgroep-de-wielewaal>

Op verkenning in een nieuw perceel van Viersels Gebroekt Kristine Wuyts

Op 10 september inventariseerden we met onze Plantenwerkgroep een nieuw perceel in het Viersels Gebroekt. Wat ons onmiddellijk opviel was dat er heel veel Veenwortel (*Polygonum amphibium*) voor kwam. Dit is een algemene vertegenwoordiger van de Duizendknoopfamilie en zoals zijn wetenschappelijke naam zegt kan hij zowel in droge als vochtige milieus voorkomen. Het perceel waar hij hier zo massaal groeit, staat regelmatig onder water. Er waren op de Veenwortel trouwens heel veel gallen aanwezig van Bladvlooien Galmuggen. Er stond ook heel veel Zegge, maar deze hebben we niet meer gedetermineerd. We nemen ons voor om volgend jaar opnieuw een heel aantal percelen in dit unieke gebied te inventariseren.

Langs de kant van de Molenbeek bloeide er ook Knikkend tandzaad. Dit komt voornamelijk voor langs beekoevers en in natte weilanden. Deze plant staat er in het gezelschap van Groot moerasscherm, Bitterzoet, Grote lisdodde, Grote egelskop, Watermunt.

Verder in het weiland: Echte valeriaan, Wolfspoot, Grote Wederik, Moerasspirea, Koninginnekruid, Moerasandoorn, Gewone smeewortel en nog een aantal andere.

Op dit kleine weiland noteerden we meer dan 40 plantensoorten maar we hadden tijdens onze inventarisatie ook aandacht voor de talrijke insecten die er zaten met onder meer een heel mooie sluipwesp: *Enicospilus ramidulus*, de talrijke Moerassprinkhanen, de Lieveling en de vele Stro – uiltjes. In het terugkeren noteerden we nog Sneeuwbesmeeldauw op Sneeuwbes in een haag.

Plantenwerkgroep Zuid-West-Vlaanderen

Zondag 29 januari Bomen en struiken in winterkleed

In de winter hebben bomen en struiken geen bloemen, bladeren of vruchten meer. Om ze op naam te brengen kijken we naar het silhouet, de schors, maar vooral naar de knoppen. Sommigen lijken op bokkenpootjes, anderen zijn net hoorntjes of ze zijn gesteeld en paars gekleurd. Bomen en struiken in hun ware gedaante!

Afspraak: 9u30 ingang Kennedybos, hoek Kennedylaan – Ziekenhuisweg Kortrijk

Gids: Piet Missiaen 056 20 51 77 Piet.missiaen@pandora.be

Woensdag 22 februari Systematiek van landplanten

De plantensystematiek of het classificeren van planten is een dynamische wetenschap. In de loop van de eeuwen is het basisprincipe sterk gewijzigd. Het moderne botanische classificatiesysteem is gebaseerd op de verwantschap van planten en is een afspiegeling van de evolutie in plaats van een indeling steunend op gelijke kenmerken. Het gebruik van DNA-technieken heeft de plantensystematiek een enorme boost gegeven.

Aan de hand van veel plantenmateriaal doorlopen we de evolutie van de landplanten en onderscheiden we de verschillende voornaamste groepen. Bij de bloemplanten geven we een beperkt overzicht van een aantal plantenfamilies waar het DNA-onderzoek geleid heeft tot veranderingen in het afbakenen van grenzen van families en genera.

Deelname: 7,00 euro (op vertoon van lidkaart Natuurpunt aan de kassa) of 9,00 euro (niet-leden)

Inschrijving via carine.dendauw@hotmail.com

Afspraak: 19u30 NEC de steenoven, Schaapsdreef 29, 8500 Kortrijk

Begeleider: Magda De Coninck

Vrijdag 17 maart Niet zonder elkaar: Bloemen en hun bezoekers

Doorheen de evolutie is de plantenwereld verbonden met zijn bestuivers. Uitzicht van bloemen, kleuren en geuren spelen in op deze liefdesbodes. In de natuur wordt de trukendoos bovengehaald zowel door planten als door insecten. Voor ons mensen zijn bloemen ook aanwezig bij belangrijke gebeurtenissen. Hoeveel armer zou ons leven niet zijn zonder hen? Over dit alles wil de spreker u onderhouden met beeldmateriaal en macro-opnamen van vrienden natuurfotografen.

Spreker: Dirk Dubois

Deelname: 7,00 euro te betalen aan de ingang, kleine syllabus inbegrepen. Graag een mailtje

dirkiph.dubois@gmail.com

Afspraak: 19u30 Polyvalente zaal boven apotheek Dubois, Izegemsestraat 131, 8501 Heule.

Natuurstudiewerkgroep Arnica menza

Deze werkgroep focust op inventarisaties van planten en is vooral actief in de natuurgebieden van Meise, maar inventariseert regelmatig ook op andere plekken. Natuur komt immers overal voor! De gegevens die verzameld worden zijn ook belangrijk om het beheer te evalueren en eventueel bij te sturen. De gegevens worden opgeslagen in de databank waarnemingen.be

Kom gerust eens me op ontdekking. We hebben trouwens ook aandacht voor paddenstoelen, insecten (vlinders, libellen en bijen) en vogels.

Contact: arnicamenza@proximus.be

Nieuwsbrief Paddenstoelen

Paddenstoelenwerking Natuurpunt

Momenteel zijn er in Vlaanderen 13 paddenstoelenwerkgroepen van Natuurpunt actief.

Zij organiseren talloze excursies waarbij aandacht besteed wordt aan educatie en inventarisatie van gebieden. Deze waarnemingen worden systematisch ingevoerd als puntwaarneming of gebiedswaarneming op www.waarnemingen.be Meer gevorderde werkgroepen geven hun waarnemingen door aan FUNBEL, de databank van de Koninklijke Vlaamse Mycologen Vereniging (KVMV), op kwartierhokniveau (1 km x 1 km). Deze verspreidingsgegevens kunnen gebruikt worden om een beter inzicht te krijgen in de diversiteit, verspreiding en achteruitgang van paddenstoelen in Vlaanderen. Natuurpunt werkt zoveel mogelijk samen met KVMV voor verschillende projecten: verspreidingsonderzoek in Vlaanderen, brandplekpaddenstoelenproject, atlas Vlaams-Brabant, Prioritaire soorten in Antwerpen en Vlaams-Brabant, ...

Bij Natuurpunt worden beginnende paddenstoelenliefhebbers opgeleid om daarna verder te specialiseren onder begeleiding van de specialisten van KVMV. Bij KVMV kan je onder andere microscopie cursussen volgen en infoavonden bijwonen. Meer info vind je op www.kvmv.be

Coördinatie Natuurpunt Studie – Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Roosmarijn Steeman 015/ 29 72 22 en Wim Veraghtert

Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Wim.Veraghtert@natuurpunt.be

Natuurpunt Educatie – Graatakker 11, 2300 Turnhout

Hans Vermeulen

tel. 014 47 29 53

Hans.Vermeulen@natuurpunt.be

Website (algemeen):

<http://www.natuurpunt.be/paddenstoelen-herkennen>

Paddenstoelen.flits

Dé maandelijkse digitale nieuwsbrief over paddenstoelen. Vol nieuws over nieuwe publicaties, projecten, excursies en interessante vondsten.

Schrijf je in via www.natuurpunt.be

Ook jij kan iets bijdragen aan de Nieuwsbrief Paddenstoelen

Paddenstoelenwerkgroepen

De Takruitertjes Regio Waas & Dender

Paddenstoelenwerkgroep Meetjesland

Paddenstoelenwerkgroep VI. Ardennen Plus

Paddenstoelenwerkgroep Zwamvlok - Denderstreek

Planten- & zwammenwerkgroep Natuurpunt Schijnbeemden

Paddenstoelenwerkgroep Zemst

Paddenstoelenwerkgroep Landen

Zwammenwerkgroep Zuidwest-Brabant

Paddenstoelenwerkgroep Mandelstreke

Paddenstoelenwerkgroep Westhoek

Paddenstoelenwerkgroep ZW-Vlaanderen Mycologia

Brugse Mycologische Werkgroep (BMW)

Paddenstoelenwerkgroep Natuurpunt De Bron

Paddenstoelenwerkgroep Landschap De Liereman

Zuidelijke lantaarnzwam nu ook in België

Foto: Dieter Everaert

15 NOVEMBER 2022

In een tuin in Zottegem werd op een olijfboom een prachtige oranjegele zwam gevonden en al snel konden we het vermoeden bevestigen dat het om de Zuidelijke lantaarnzwam gaat. Deze Zuid-Europese soort, een parasiet op kastanje- en olijfbomen, werd in 2014 voor het eerst in Nederland gezien.

Op 26 oktober 2022 post Liliene De Lange een foto van een mooie oranjegele zwam op haar olijfboom op Facebook met als opmerking: “nog nooit gezien”. Al snel stromen de reacties binnen, dat dit wel eens de zuidelijke lantaarnzwam zou kunnen zijn, die al eerder in Nederland opdook.

In België werden al eerder op olijfboompjes bijhorende specifieke zuiderse zwammen gevonden: Olijfbladtaailing (*Marasmius corbariensis*) en *Spilocaea oleaginea*. We hebben materiaal ingezameld en nagekeken en het bleek inderdaad om de Zuidelijke lantaarnzwam te gaan, een nieuwe soort voor België.

Broertje van de Noordelijke lantaarnzwam

In Europa zijn er twee soorten lantaarnzwammen te vinden: de Noordelijke lantaarnzwam (*Omphalotus illudens*) en de Zuidelijke lantaarnzwam (*Omphalotus olearius*).

De **Noordelijke lantaarnzwam** die reeds uit België bekend was, is in feite afkomstig uit Noord-Amerika waar deze op Amerikaanse eik groeide en zo is meegekomen met aanplanten in de 19^e eeuw. Toch is en blijft de Noordelijke lantaarnzwam in Vlaanderen een zeldzaamheid, vorig jaar werd de soort voor het eerst in Oost-Vlaanderen waargenomen. In Wallonië wordt de soort iets vaker gemeld.

De **Zuidelijke lantaarnzwam** die nu voor het eerst werd waargenomen in Vlaanderen, is een soort die voornamelijk wordt aangetroffen aan de voet van olijfbomen. De wetenschappelijke naam verwijst daar ook naar.

Beide lantaarnzwammen lijken uiterlijk sterk op elkaar, de zuidelijke lantaarnzwam zou een iets donkerdere hoed hebben (oranjebruine tot roodbruin) terwijl de noordelijke lantaarnzwam meer oranje

is. Ook de steel van de zuidelijke lantaarnzwam zou iets donkerder zijn en korter. Onder de microscoop werd gekeken naar de sporenmaten, die licht verschillen.

Het DNA van beide paddenstoelen is verschillend, maar laboratoriumproeven hebben aangetoond dat beide soorten gemakkelijk met elkaar kunnen kruisen. Zolang beide soorten op verschillende continenten voorkwamen was dat onmogelijk, maar nu de soorten dicht bij elkaar komen, kunnen we in de toekomst ook bastaarden verwachten.

Licht in de duisternis

Na het verzamelen van het verse materiaal van de Zuidelijke lantaarnzwam brachten we de zwam in een compleet verduisterde kamer en zagen we inderdaad een flauw lichtschijnsel. Daarna kwam het idee om de zwam de volgende dag naar een fotograaf te brengen om met een lange sluitertijd dit in beeld te brengen. Helaas gaf de zwam de volgende dag geen licht meer, blijkbaar zijn het enkel verse exemplaren die het vermogen hebben om licht te geven.

Het licht zou ontstaan door bioluminescentie. Het zijn enkel de plaatjes die licht geven, onder invloed van een enzym dat aangemaakt wordt tijdens het rijpen van de sporen.

Tekst: Roosmarijn Steeman (Natuurpunt Studie) en Dieter Everaert

Paddenstoelen tot op het strand?

Foto: J.& M. Launoy

23 NOVEMBER 2022

De herfst staat bekend als paddenstoelentijd. Veel mensen trekken naar de bossen om prachtig gekleurde zwammen te bewonderen. Maar wist je dat er ook in de duinen unieke zwammen voorkomen? Al moet je daarvoor wachten tot in de late herfst: nu dus!

Als je van het strand de duinen in wandelt, kom je in de eerste duinreep die gekenmerkt wordt door open, vaak nog stuivend zand met veel Helmgras. Nog iets verder zien we dat er al mossen en korstmossen beginnen te groeien, vaak Duinsterretje. Deze twee habitattypes worden ook wel de witte en de grijze duinen genoemd en zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn. Vlaanderen is er dus verantwoordelijk voor. De goede toestand van de zogenaamde witte en grijze duinen moet opgevolgd worden en om de zes jaar moet er gerapporteerd worden aan Europa. De paddenstoelen die het hier uithouden moeten wel specialisten zijn om in dit extreme milieu te overleven. Het zijn soorten die je nergens anders vindt, ze zijn exclusief voor de duinen.

Er zijn een paar soorten die vooral in de late herfst en winter vaak massaal te vinden zijn. Onderstaande zes typische soorten die alleen maar in de duinen voorkomen, zijn gelukkig redelijk gemakkelijk te herkennen. Ze zijn ook beschermd via de Europese habitatrichtlijn.

Het **Zandtulpje** is een bekerzwam die uit het witte zand tevoorschijn komt en dan open splitst als een tulpje. Hij leeft van afgestorven helm. Tussen dat gras vind je ook de **Duinveldridderzwam**: een stevige paddenstoel met witte sporen en wat grijzige plaatjes. Je zou zo'n stevige paddenstoel hier eigenlijk niet verwachten. De **Duinfranjehoed** is wat frêler en heeft donkere plaatjes. Met wat geluk vind je ook de **Duinstinkzwammen** tussen het helmgras. Sommige mensen vinden de geur zoetig, maar hij ruikt eerder naar aas: vliegen zijn er verzot op en verspreiden dan ook zijn sporen.

Zandtulpje (foto: J.& M. Launoy)

De **Zeeduinchampignon** groeit liever in de buurt van duinsterretjes en andere mossen. Champignons herken je aan de roze plaatjes, maar als de sporen rijpen, worden ze donker. Deze paddenstoel heeft een rafelige hangende ring, maar vaak blijft die ook hangen als franjes aan de hoedrand. Om de **Helmharpoenzwam** te zien moet je veel geluk hebben want die is behoorlijk zeldzaam. Hij groeit aan de voet van oude helmpollen. Het steeltje staat vaak wat aan de zijkant en daardoor kan hij wel wat op een kleine oesterzwam lijken, de plaatjes lopen wat af op de steel. Er komen natuurlijk nog andere soorten voor, maar daarvoor moet je al heel wat ervaring hebben om ze te herkennen. Mycologische werkgroepen maken daar werk van!

Opvolging van unieke duinpaddenstoelen

In het kader van het **Pink-project** (permanente inventarisatie van natuurreservaten aan de kust) werden de hierboven beschreven 6 soorten paddenstoelen opgevolgd door medewerkers van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) in samenwerking met amateurmycologen. In Nederland worden dezelfde soorten opgevolgd via het **Meetnet Zeereep**. Witte en grijze duinen staan onder druk in Vlaanderen, wat problematisch is voor deze speciale paddenstoelen die enkel hier voorkomen.

Duinfranjehoed (foto: J. & M. Launoy)

Duinpaddenstoelen als indicator voor habitatkwaliteit

Duinpaddenstoelen zijn goede indicators voor kwalitatieve duinen. Wij hebben in Vlaanderen helaas geen brede duingordels meer, waardoor de specifieke duinnatuur en dus ook de paddenstoelen onder druk staan. Ook in de duinen laat de klimaatverandering zich voelen en zal de impact groot zijn. Daarnaast zijn er ook nog vele exoten die ervoor zorgen dat de stuivende duinen in een mum van tijd dichtgroeien. Om deze woekerende exoten terug te dringen is er nu een groot Europees project: **LIFE DUNIAS** Tekst: Carl Van Den Broeck (Paddenstoelenwerkgroep Westhoek)

Nieuwe paddenstoel voor Vlaanderen in Bellebargiebos (Lievegem)

Foto: Chris Bruggeman

09 DECEMBER 2022

Op 19 oktober 2022 werd tijdens de wekelijkse excursie van de Paddenstoelenwerkgroep Meetjesland een bijzondere paddenstoel ontdekt in het Bellebargiebos in Lievegem (Oost-Vlaanderen). De Gespikkelde champignonparasol (*Leucoagaricus marriagei*) is zeer zeldzaam in heel Europa en is nooit eerder waargenomen in Vlaanderen.

Deze vondst werd eerst aanzien voor een andere, meer courante soort. De waarneming werd met verschillende foto's gepost op de website waarnemingen.be. Zo zag Wim Veraghtert, paddenstoelenadministrator bij waarnemingen.be, dat het wellicht om een zeer zeldzame soort ging die enkel na microscopisch onderzoek met zekerheid bevestigd kon worden. Eén van de leden van de werkgroep (Marc Detollenaere) had gelukkig een stukje meegenomen, microscopisch onderzocht en dit fotografisch gedocumenteerd. Zo kon met zekerheid vastgesteld worden dat er een nieuwe soort voor Vlaanderen ontdekt was.

Champignonparasols lijken op parasolzwammen. Ze hebben ook witte plaatjes die niet aangehecht zijn op de steel en vaak een ringetje op de steel. Zowat de enige veelvoorkomende en goed herkenbare soort is de Blanke champignonparasol. Daarnaast komen er in Vlaanderen nog 13 andere (en kleinere) soorten champignonparasolzwammen voor. Om de soortnaam te achterhalen van een kleine champignonparasol is microscopisch onderzoek onontbeerlijk. De gespikkelde champignonparasol is zeer fragiel en grotendeels wit met een hoed die bezet is met roze tot bruine schubjes. De soort wordt meestal gevonden op losse humusrijke, kalkrijke, voedselrijke grond die bedekt is met een dunne, luchtige strooisellaag. Waarom zo'n soort dan zo zeldzaam is, is niet meteen duidelijk.

Een vruchtlichaam van de gespikkelde champignonparasol (foto: Marc Detollenaere).

In Nederland werd deze soort voor het eerst gevonden in 1994. In 2014 werd nog een nieuwe vindplaats ontdekt. Intussen is de Gespikkelde champignonparasol bekend van vijf verschillende groeiplaatsen.

Oud en waardevol bos

Het Bellebargiebos in Lievegem, deelgemeente Waarschoot, is een gemengd vochtig bosgebied van 80 ha dat sinds de jaren 90 van vorige eeuw eigendom is van het Vlaams gewest. Sinds 2005 is het erkend als bosreservaat. Het is enkel deels toegankelijk langs enkele openbare bosdreeven. De paddenstoel is gevonden langs de openbare hoofddreef.

Grote delen van het bos zijn Ferrarisbos. Dat zijn bossen die sinds de opmaak van de Ferrariskaart in 1770 onafgebroken bos zijn gebleven. Vandaar ook de grote waarde van dit bos.

In het volledige bos zijn er sinds 1999 al meer dan 600 soorten paddenstoelen waargenomen. Wellicht kan die lijst nog groeien. Al is de paddenstoelenflora de laatste jaren aan het minderen door verdroging en verruiging (verbraming) van het gebied. Zo is de zeer zeldzame Houtboleet, die uitgestorven was in Vlaanderen en herontdekt werd in het Bellebargiebos in 2000, sinds 2011 niet meer teruggevonden. Gelukkig is die sindsdien wel nog aangetroffen in de Antwerpse Kempen.

Tekst: Chris Bruggeman ([Paddenstoelenwerkgroep Meetjesland](#))

Verrassend bezoek van Natuurstudiewerkgroep Arnicaenza aan het Neromhof in Meise

Roosmarijn Steeman

Het gemeentelijk domein Neromhof is toegankelijk via een groot poorthuis, vlak naast de A12. Tijdens de atlasinventarisatie voor de provincie Vlaams-Brabant waren we er nooit toe gekomen om daar te inventariseren. Met de Wolvertemse beemden en de Birrebeekvallei vlakbij was dit park niet in een leeg inventarisatiehok gelegen. Dus we gingen daar in de regio niet op zoek naar extra soorten...

Voor de BWK-kartering bezocht Indra Jacobs in opdracht van INBO in het voorjaar van 2022 het park en die stond werkelijk perplex. Hij stuurde een bericht naar de lokale Natuurpunters om te melden dat het gazon van dit kasteelpark prachtig was. Indra vermeldde dat er in dit gazon nog heel wat molinionachtige aspecten te vinden waren: Voorjaarszegge, Addertong, Ruige leeuwentand, Blauwe knoop, Tormentil, Tandjesgras, Bleke zegge, Zeegroene zegge, Grote keverorchis, Aardbeiganzerik, Weidevergeet-mij-nietje, Ruw walstro, Mannetjesereprijs en Veelbloemige veldbies. Ook typisch voor dit graslandtype zijn veel Bosanemoon en Bleeksporig bosviooltje. Mits een extensiever beheer kan dit nog beter worden!

Ook is er Brede orchis te vinden en in het bos o.a. Heelkruid, Zachte naaldvaren en Eenbes,...

Zoals te verwachten werden er in dit prachtige gazon in het najaar wasplaten en knotszwammen gevonden. Op 10 november brachten Wim Veraghtert en Roosmarijn Steeman van Natuurpunt Studie samen met de Natuurstudiegroep Arnicaenza een bezoek aan het park om de graslandpaddenstoelen in het domein op naam te brengen. Ondanks de droogte werden er die dag zeer speciale vondsten gedaan. Het leidde niet enkel tot de te verwachten vondsten van graslandpaddenstoelen, maar ook nog tot een aantal andere prachtige vondsten van zeldzame soorten zoals de internationaal zeldzame Gezoneerde rozetzwam.

Kleurrijke gazonpaddenstoelen

In het waardevolle stuk gazon werden 5 soorten wasplaten gezien, wat betekent dat we hier alvast met een wasplatengrasland te maken hebben. Het gaat om volgende soorten: Kabouterwasplaat, Hooilandwasplaat, Zwartwordende wasplaat, Sneeuwzwammetje en Papegaaizwammetje. Verder werden drie soorten knotszwammen, die kenmerkend zijn voor schrale graslanden, genoteerd: Wormvormige knotszwam, Gele knotszwam en Fraaie knotszwam.

Rood oorzwammetje, een zeldzaamheid in Vlaanderen (c) Bert Biesemans

Zeldzame soorten op dood hout

Wanneer we het bos in gaan vinden we het **Rood oorzwammetje** op een afgezaagde stam, dit is de 11^e vindplaats voor Vlaanderen. In het bos herkennen we de **Oranje oesterzwam**, een soort die pas in 2011 voor het eerst in Vlaanderen werd waargenomen, maar nu overal in Vlaanderen voorkomt (200 groeiplaatsen). Verder in het bos vonden we ook nog **Bruinroze oorzwammetje** op takken van een omgevallen dode boom. Voor deze soort is dit de 10^e vindplaats in Vlaanderen.

Een zwam op een zwam

De **Parasietbeurszwam**, een zwam die parasiteert op Nevelzwam, zie je ook niet elke dag. Beurszwammen worden gekenmerkt door roze sporen en een zakje rond de basis van de steel. De Nevelzwam was al zo rot dat hij nog nauwelijks te herkennen was, maar het is de enige soort waar de parasietbeurszwam op parasiteert.

Parasietbeurszwam (c) Bert Biesemans

Internationaal zeldzame parasiet

Aan de voet van een monumentale beuk vonden we de meest zeldzame soort van het park: de **Gezoneerde rozetzwam** (*Podoscypha multizonata*). Dit is de 7^e vindplaats voor deze soort in Vlaanderen. Het is een soort die vaak in parken voorkomt bij vrijstaande, monumentale bomen. Precies omdat deze zwam altijd in zeer lage aantallen verschijnt (hooguit enkele exemplaren per vindplaats) en in verschillende Europese landen achteruitgaat, wordt hij als kwetsbaar beschouwd op "de globale rode lijst" die door IUCN wordt opgemaakt. Het behoud van oude bomen in parkverband is dan ook een voorwaarde om dergelijke zeldzaamheden te vrijwaren.

De Gezzoneerde rozetzwam, een zeldzame parasiet.

Zeldzame afsluiters van de excursie

Net als we de excursie willen afsluiten met een groepsfoto vinden we nog enkele speciallekes die onder de microscoop dienen gecontroleerd te worden. Breeksteeltjes moeten altijd meegenomen worden, deze kleine bruine paddenstoeltjes kan je in het veld onmogelijk op naam brengen. Ze worden dan ook vaak links gelaten. Gelukkig werd het breeksteeltje dat hier gevonden is, goed bewaard en snel bekeken, want het ging om het zeldzame **Knotscelbreeksteeltje**, met een derde waarneming in waarnemingen.be voor Vlaanderen. Ook het **Gladsporig taaisteeltje** is geen algemeen voorkomende soort. Tenslotte werd ook de zeldzame **Gestreepte schorsmycena** op naam gebracht. Wat deze drie soorten gemeen hebben, is dat het indicators zijn voor kalk in de bodem.

Groepsfoto na een geslaagde excursie (c) Luc Larivière

Mycologia Zuid-West-Vlaanderen

<https://www.mycologia.eu/>
Christine.hanssens@gmail.com

Woensdag 4 januari Paddenstoelenrijkdom in de Kleiputten + nieuwjaarsreceptie in de Steenoven

Afspraak: 13u30 NEC De Steenoven, Schaapsdreef 29, 8500 Kortrijk.

